

Trnavský samosprávny kraj

Záhorská knižnica Senica

Daniel RAPANT

Najvýznamnejší novodobý slovenský historik, univerzitný profesor akademik Daniel Rapant sa narodil 17. apríla 1897 v Holíči v rodine remeselníka. Tu vychodil ľudovú školu (1903-1908) a študoval na gymnáziu v Skalici (1909-1917). Počas vojny slúžil v rakúsko-uhorskej armáde. Po návrate do civilného života pod vplyvom Dr. P. Blahu začal študovať históriu a slavistiku na FF UK v Bratislave (1918-1922). Súčasne študoval i na Vysokej škole archívnej v Prahe (1918-1921). V rokoch 1922-1923 pokračoval v štúdiu na Filozofickej fakulte parížskej Sorbony, absolvoval niekoľko študijných a výskumných pobytov vo Viedni a v Budapešti. V r. 1924 nastúpil do zamestnania ako župný archivár v Bratislave. Od 1. júla 1928 bol menovaný prednostom vtedy novozriadeného Krajiniského archívu v Bratislave a funkciu vykonával až do r. 1933. Tu vybudoval odbornú príručnú knižnicu. V roku 1923 získal titul PhDr., v r. 1928 sa stal docentom a v r. 1933 mimoriadny a od r. 1939 riadny univerzitný profesor slovenských dejín na FFUK v Bratislave. V r. 1945 bol poverený vedením rektorátu UK a dekanátu FF UK v Bratislave.

Od r. 1945 bol predsedom Historického odboru Matice slovenskej a redaktorom jeho Historického zborníka. V r. 1946 založil Slovenskú historickú Spoločnosť, ktorej sa stal predsedom. Obidve funkcie zastával do r. 1948. V r. 1949 požiadal o zníženie profesorského úväzku, aby mohol dokončiť svoje dielo Slovenské národné povstanie r. 1848-1849. Od r. 1950 mal zákaz prednášať na UK a odišiel pracovať do Univerzitnej knižnice v Bratislave. Odtiaľ odišiel aj do dôchodku r. 1958. Neprestal pracovať až do konca svojho života. Za jeho celoživotné dielo sa mu dostalo niekoľko ocenení: v r. 1968 bol vyznamenaný Národnou cenou Slovenska a vymenovaný za akademika SAV, v r. 1969 mu bol udelený Rad práce a r. 1987 zlatá medaila SAV.

Daniel Rapant bol literárne činný už od r. 1919 a sústavne sa venoval historickému bádaniu a štúdiu národnostnej problematiky. Jeho diela možno rozdeliť do troch skupín. Sú to historicko-filozofické a metodologické práce, historicko-monografické práce a kritiky historických prác, ale aj menšie štúdie, úvahy, životopisy a nekrológy.

Do prvej skupiny patria jeho štúdie ako napr. **Národ a dejiny** (1924), **Národ a československá otázka** (1925), **Československé dejiny** (1934). V nich Rapant dotvoril koncepciu slovenských národných dejín. K problematike slovenských národných dejín sa vrátil i v ďalších svojich štúdiách ako sú: **Slovenské dejiny** (1946), **Vývoj slovenskej národnej pospolitosti** (1946),

Vývin národného povedomia (1947) a **Slováci v dejinách. Retrospektíva a perspektívy** (1967). V nich a ešte v ďalších štúdiách ako napr. **Logika dejín** (1968), **Naša cesta k slobode** (1968) Daniel Rapant len doplnil a umocnil svoju ideu samostatných Slovenských dejín do r. 1918.

Kratšie štúdie venoval aj najstarším dejinám Slovenska z obdobia veľkomoravského: **Pribynov nitriansky kostolík** (1941), **Traja synovia Svätoplukovi** (1941), **K otázke pôsobenia sv. Cyrila a Metoda na Slovensku** (1945).

Na začiatku svojej vedeckej činnosti sa sústredil aj na problém maďarizácie. Vydal dvojzväzkové dielo **K počiatkom maďarizácie** (1927-1931). Obdobie rokov 1790-1849 spracoval Daniel Rapant v niekoľkých štúdiách i samostatných prácach, v ktorých osvetlil aj organizačné snahy Štúrovcov., napr.

Tatrín (1950), Ilegálna maďarizácia 1790-1840 (1947), **Slovenský prestolný prosbopis z r. 1842**. Sociálno-revolučnú problematiku v uvedenom období objasnil Rapant v trojzväzkovej práci **Sedliacke povstanie na východnom Slovensku r. 1831** (1953).

Hlavným dielom Rapantovej vedecko-výskumnej činnosti je 13 zväzkové **Slovenské povstanie roku 1848-1849, Dejiny a dokumenty**, ktoré vychádzalo v rokoch 1937-63 a r. 1972.

Osudy martinského a viedenského memoranda sú spracované v diele **Osudy memoranda a Viedenské memorandum slovenské z roku 1861** (1941).

Pozoruhodná je aj jeho recenzentská činnosť. Mal blízky vzťah k umeniu, najmä k divadlu (jeho manželka bola významná herečka SND Hana Meličková), venoval sa divadelnej kritike a preložil do francúzštiny Tajovského hru Hriech.

Na záver nemožno nespomenúť jeho pedagogickú a výchovnú činnosť na Univerzite Komenského v Bratislave, kde každoročne viedol historický proseminár. Na svojich prednáškach a seminároch sa snažil dať poslucháčom to, čo najviac potrebovali: vedomosti, vedeckú etiku a nebáť sa kritiky.

Daniel Rapant neprestal pracovať až do konca svojho života. Zomrel dňa 17. apríla 1988 v Bratislave a je pochovaný na Národnom cintoríne v Martine.

Bibliografický leták Daniel Rapant vydáva Záhorská knižnica v Senici pri príležitosti 20. výročia jeho úmrtia. Záznamy sú usporiadané abecedne, k ich tvorbe bol využitý fond Záhorskej knižnice v Senici.

Bibliografická časť:

K n i h y - vlastná tvorba Daniela Rapanta

Ilegálna maďarizácia 1790-1840.

1. vyd. – Turč. sv. Martin: Matica slovenská, 1947. – 246 s.

Osudy Memoranda 1861-1941.

1. vyd. – Martin: Matica slovenská, 1941. – 89 s.

Sedliacke povstanie na Východnom Slovensku roku 1831. Diel 2.

1. vyd. – Bratislava: SAV, 1953. – 528 s.

Slovenské povstanie roku 1848-49. Diel 1.

1. vyd. – Turč. sv. Martin: Matica slovenská, 1937. – 402 s

Slovenské povstanie roku 1848-49. Diel 1. Dejiny a dokumenty

1. vyd. – Turč. sv. Martin: Matica slovenská, 1937. – 486 s.

Slovenské povstanie roku 1848-49. Diel 2. Povstanie septembrové.

1. vyd. – Turč. sv. Martin: Matica slovenská, 1950. – 350 s.

Slovenské povstanie roku 1848-49. Diel 2. Dejiny a dokumenty. Povstanie septembrové.

1. vyd. – Turč. sv. Martin: Matica slovenská, 1950. – 748 s.

Slovenské povstanie roku 1948-49. Diel 3.

1. vyd. – Bratislava: VSAV, 1958. – 686 s.

Slovenské povstanie roku 1848-49. Dejiny a dokumenty. Zimná výprava 3-1

1. vyd. – Bratislava: VSAV, 1956. – 503 s.

Slovenské povstanie roku 1848-49. 3-2

1. vyd. – Bratislava: VSAV, 1954. – 701 s.

Slovenské povstanie roku 1848-49. Diel 4.

1. vyd. – Bratislava: VSAV, 1961. – 525 s.

Slovenské povstanie roku 1848-49. Diel 4. Letná výprava

1. vyd. – Bratislava: SAV 1963. – 779 s.

Slovenské povstanie roku 1848-49. Diel 5. Dejiny a dokumenty. Doplnky. Opravy. Súhrny. Mená a veci.

1. vyd. – Bratislava: VSAV, 1967. – 443 s.

Slovenský prestolný prosbopis z roku 1842. Zv. 1.

1. vyd. – Liptovský sv. Mikuláš: Tranoscius, 1943. – 304 s.

Slovenský prestolný prosbopis z roku 1842. Zv. 2.
1. vyd. – Liptovský sv. Mikuláš: Tranoscius, 1943. – 630 s.

Knihy - o Danielovi Rapantovi

Encyklopédia Slovenska. V. zv. R-Š. – 1. vyd. – Bratislava: Veda, 1981. – 790s.

ERCE. Slovenská krv. – 1. vyd. – Bratislava: Vydavateľstvo lexikálneho diela, 1942. – 568 s.

Historik Daniel Rapant. Život a dielo (1897-1988-1997). – 1. vyd. – Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1998. – 253 s.

Slovenský biografický slovník. 5. zv. R-Š. – 1. vyd. – Martin: Matica slovenská, 1992. – 559 s.

Sto slávnych slovákov. – 2. prepr. Vyd. – Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1997. – 207 s.

Články

Čaplovič, Dušan

Vedecké dielo Daniela Rapanta. In: Evanjelický posol spod Tatier. – Roč. 87, č. 25 (1997), s. 1

Daniel Rapant – prvý slovenský historik. In: Naše Záhorie. – Roč. 4, č. 2 (1997), s. 29

Hučko, Ján

Ilegálna maďarizácia. In: Literárny týždenník. – Roč. 10, č. 16 (1997), s. 11

Janšák, Štefan

Dr. D. Rapant 50-ročný. In: Čas. – Roč. 4, č. 88 (1997), s. 3

Parenička, Pavol

Hľadal pravdu o národnom bytí: storočnica Daniela Rapanta. In: Slovenské národné noviny. – Roč. 8, č. 16 (1997), s. 9

Pár slov o prostredí, v ktorom vyrastal Daniel Rapant. Bírešov syn uznávaným historikom. In: Záhorák. – Roč. 38, č. 16 (1997), s. 3

Polla, Belo

Univerzitný profesor Dr. Daniel Rapant – sedemdesiatročný. Výstr.

Proksa, Pavel

K storočnici narodenia akademika Daniela Rapanta. In: Záhorie. – Roč. 6, č. 2 (1997), s. 17-18

Proksa, Pavel

O evanjelických koreňoch akademika Daniela Rapanta. In: Evanjelický posol spod Tatier. – Roč. 87, č. 25(1997), s. 6

Remiášová, Alžbeta

Na vine bola hrdosť. In: Slovenka. – Roč. 56, č. 39 (2003), s. 34

Storočnica Daniela Rapanta. In: Záhorák. – Roč. 38, č. 14 (1997), s. 1

Názov: Daniel Rapant – bibliografický leták

Zostavila: Oľga Pšenová

Zodpovedná redaktorka: Mgr. Katarína Soukupová, riad. ZK

Rok vydania: 2008-06-03

Vydala: Záhorská knižnica Senica